

Rapport

Væsentlige udfordringer

for at opnå målopfyldelse for Vejle Fjord

Vejle Fjord Kystvandråd

Vejle Fjord, Indre & Vejle Fjord, ydre

(ID 123, 122, Netværk 224)

Fredericia Kommune, Hedensted Kommune og Vejle Kommune

Maj 2026

Indholdsfortegnelse

Indledning.....	3
Resume af væsentlige udfordringer	4
Kystvandrådet anbefalinger	5
Væsentlige udfordringer	6
1. Fysiske og miljømæssige udfordringer	6
1.1 Kvælstoftilførsel til Vejle Fjord.....	6
1.2 Indsatsbehov for indre fjord.....	8
1.3 Fosforbelastningen i Rands Fjord.....	10
1.4 Terræn og overfladevand.....	12
2. Rammevilkår og implementeringsudfordringer	13
2.1 Kvælstofopgørelsen i MARS.....	13
2.2 Økonomi	15
2.3 Sammenhæng i processer og tidsperspektiv.....	17
2.4 Lovgivning.....	17
Referencer.....	19
Bilagliste	20

Foto på forsiden: Jasmina Gabel

Kontaktperson:

Jasmina Gabel, Projektkoordinator i Kystvandrådet for Vejle Fjord, Vejle Kommune

Indledning

Denne rapport er udarbejdet af Vejle Fjord Kystvandråd og afleveret til Styrelsen for Grøn Arealomlæggelse og Vandmiljø (SGAV) i maj 2026. Rapporten kortlægger de væsentligste udfordringer for at opnå god økologisk tilstand i Vejle Fjord og præsenterer en række faglige anbefalinger til det videre arbejde.

Vejle Fjord Kystvandråd blev nedsat i foråret 2025 med det formål at bidrage med viden og rådgivning til Lokal Trepert Lillebælt/Jylland. Kystvandrådet skal understøtte fremdriften i arbejdet med omlægningsplanen og bidrage med viden for at opnå målopfyldelse for god økologisk tilstand i Vejle Fjord.

Kystvandrådet har gennem modelberegninger og oplandsanalyser arbejdet med en række scenarier, der belyser belastning, virkemidler og effekter i fjorden. Resultaterne findes i følgende rapporter, som danner grundlaget for denne rapport:

- ***Oplandsanalyse, Vejle Fjord, WateriTech*** (Bilag 1) - Omtales som *Oplandsanalysen* i denne rapport
- ***Muligheder for reduktion af den diffuse fosfortilførsel til Vejle Fjord, AU*** (Bilag 2) - Omtales som *Fosforanalysen* i denne rapport

Resultaterne peger på centrale udfordringer og usikkerheder, blandt andet hvor nationale resultater og lokale analyser ikke stemmer overens. Resultaterne bruges, sammen med erfaring fra den eksisterende vidensbank, til at identificere de væsentlige udfordringer og pege på prioriteringer og anbefalinger i det videre arbejde - i både Grøn Trepert og som fagligt input til det kommende arbejde med Vandområdeplanerne.

På Kystvandrådets møder har der været oplæg under forskellige temaer, som dækker over en del af den eksisterende viden om fjorden og dens tilstand. Disse analyser danner et centralt fagligt supplement i denne rapport.

Der henvises til følgende rapporter, som er vedhæftet som bilag:

- *Præliminær Hotspotanalyse for Vejle Å, SDU* (Bilag 3)
- *Vand og Jord. Tema - Sund Vejle Fjord, SDU* (Bilag 4)
- *Miljøtilstand og presfaktorer i Lillebælt, DTU Aqua og AU* (Bilag 5)

Kystvandrådets arbejde løber i perioden 2025-2027. Det betyder, at der i den resterende projektperiode vil tilvejebringes ny viden, som ikke indgår i nærværende rapport, der har deadline i 1. juni 2026.

Resume af væsentlige udfordringer

Kystvandrådet for Vejle Fjord har udpeget en række væsentlige udfordringer for at Vejle Fjord opnår målopfyldelse jf. Vandrammedirektivets krav om god økologisk tilstand.

Samlet set kan man dele dem op i to kategorier:

- *Fysiske og miljømæssige udfordringer*
- *Rammevilkår og implementeringsudfordringer*

Fysiske og miljømæssige udfordringer handler om diffus udledning af kvælstof, som den primære belastning, et geografisk ubalanceret indsatsbehov i fjorden, en fosforudfordring i Rands Fjord og udfordringer ved de lokale terrænforhold og afstrømning af overfladevand.

Kystvandrådet kommer med en række anbefalinger, som kan spille ind i forhold til de fysiske og miljømæssige udfordringer

Rammevilkår og implementeringsudfordringer dækker over de mere strukturelle udfordringer i arbejdet med både Kystvandrådet og Grøn Trepert, som giver udfordringer både i processen og i målfrielsen. Det drejer sig om kvælstofopgørelsen i MARS, økonomi, ressourcer og lovgivning.

Kystvandrådet ønsker at gøre opmærksom på en række forhold, som udfordrer arbejdet med at opnå målfrielsen. Der knyttes ikke konkrete anbefalinger til disse forhold, med undtagelse af punktet vedrørende kvælstofopgørelsen i MARS. Her har Kystvandrådet konstateret en betydelig overestimering af effekterne fra omlægningsplanen i forhold til resultaterne af oplandsanalysen. Det forhold er væsentligt at fremhæve, da det skaber usikkerhed om, hvor tæt oplandet reelt er på den estimerede målfrielse.

Kystvandrådet anbefalinger

Med afsæt i denne rapport om væsentlige udfordringer, samt Kystvandrådet generelle arbejde, som rådgivende organ for Lokal Trepert Lillebælt/Jylland, fremsættes følgende anbefalinger, som har til formål at styrke indsatsen for at opnå god økologisk tilstand i Vejle Fjord.

Kystvandrådet for Vejle Fjord anbefaler:

- Det primære fokus skal ligge på kvælstofreduktionen fra diffuse kilder.
- Lokal viden om særlige kvælstofbelastende områder skal tillægges beslutningsrelevans i forhold til prioritering af områder.
- Indsatsbehovet for Vejle Fjord skal differentieres geografisk, så indsatsen i oplandet til indre fjord øges.
- Fosforådale, hævnning af vandløbsbunden, hvor det er muligt uden at påvirke afdræning af marker, og træplantning langs vandløb med høj brinkerosion i oplandet til Rands Fjord skal prioriteres.
- Omlægningsplanen bør i oplandet til Rands Fjord inddrage fosforhensyn.
- I områder med risiko for stor overfladeafstrømning, skal de skrånende arealer tænkes ind i vådområderne for at opnå størst mulig kvælstofeffekt med en kombination af ekstensivering og dræntiltag.
- Modellerne bag MARS skal suppleres af lokal data.

Væsentlige udfordringer

På baggrund af analyser, modelberegninger og eksisterende vidensgrundlag, har Kystvandrådet for Vejle Fjord identificeret en række væsentlige udfordringer, som har betydning for hvorvidt Vejle Fjord opnår målfrielsen.

De identificerede udfordringer kan overordnet opdeles i to kategorier:

- *Fysiske og miljømæssige udfordringer*
- *Rammevilkår og implementeringsudfordringer*

Under hver kategori er listet en række punkter som tager afsæt i centrale rapporter og temaer fra Kystvandrådets arbejde. På den baggrund er der identificeret væsentlige udfordringer, som for hvert emne præsenteres i punktform og suppleres med Kystvandrådets anbefalinger til det videre arbejde.

Punkt 2.2, 2.3 og 2.4 er ikke knyttet op på rapporter, og der er ingen anbefalinger fra Kystvandrådet på den baggrund.

1. Fysiske og miljømæssige udfordringer

Fysiske og miljømæssige udfordringer omfatter forhold i fjorden og tilhørende opland, som direkte påvirker miljøtilstanden i Vejle Fjord. I forlængelse heraf peger Kystvandrådet på en række konkrete anbefalinger, som kan bidrage til at sikre opfyldelsen af miljømålene i Vandområdeplanerne.

1.1 Kvælstoftilførsel til Vejle Fjord

Den landbaserede udledning af kvælstof udgør den største presfaktor for miljø- og naturtilstanden i Vejle Fjord (Flindt, 2026 og Timmermann et al., 2022). Kvælstof spiller derfor den afgørende rolle for, at fjorden endnu ikke har opnået god økologisk tilstand.

Den årlige belastning af kvælstof til fjorden er på et gennemsnit på 960 tons N/år, hvor størstedelen (86 %) er fra diffuse kilder, som primært stammer fra landbrugsarealerne (Trolle og Nielsen, 2025).

Fjorden er særlig sårbar overfor tilførslen af næringsstoffer pga. den geologiske udformning, som giver en lav udskiftning af vandet på tværs af fjorden (Flindt, 2025).

Sund Vejle Fjord dokumenterer følgende (Flindt, 2025):

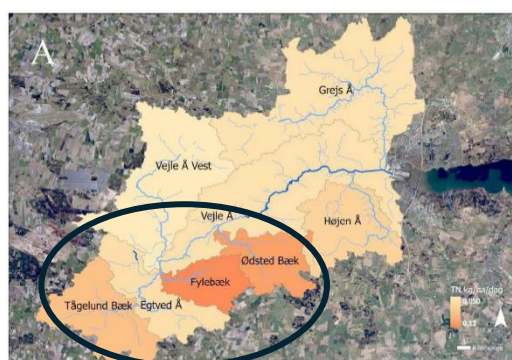
- Fjorden er kvælstofbegrænset størstedelen af tiden. I en kort periode i foråret er der en fosforbegrænsning, som ikke har den store effekt ift. algernes vækstrate.

Præliminær Hotspotanalyse for Vejle Å dokumenterer følgende (Canal-Vergés et al., 2024):

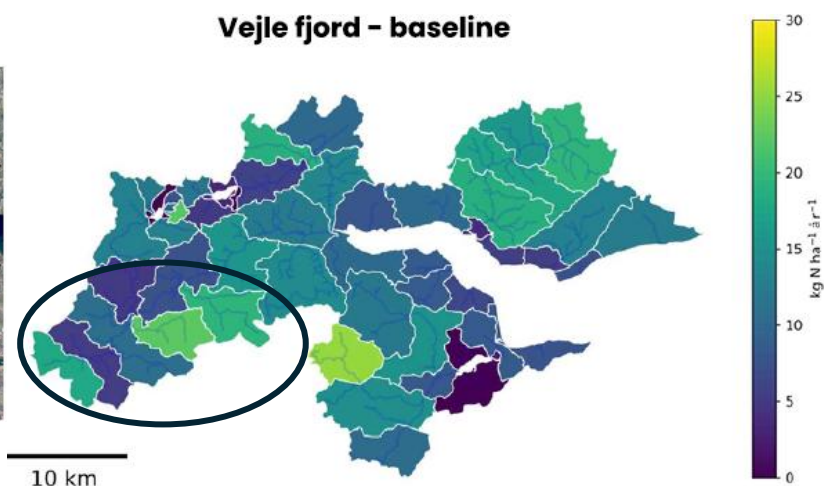
- Der er særlig høj udledning af kvælstof i Fyle Bæk, Ødsted Bæk og Tågelund Bæk (Fig. 1).

Oplandsanalysen dokumenterer følgende (Trolle og Nielsen, 2026):

- Udvalgte ID15-deloplande bidrager med en markant større andel af udledningen end de øvrige (Fig. 2).
- Der er overlap mellem de ID15-oplande, som har størst udledning i oplandsanalysen, og de deloplande som er identificeret i Hotspotanalysen med de højeste udledninger (Fig. 1 og Fig. 2).

Figur 1. Illustrationen viser den rumlige fordeling af udledning af totalt kvælstof (TN) angivet i $\text{kg ha}^{-1} \text{d}^{-1}$. Jo mørkere farve, desto større udledning (Canal-Vergés et al., 2024).

Figur 2. Illustrationen viser den rummelige fordeling af total kvælstof (TN) angivet i $\text{kg ha}^{-1} \text{d}^{-1}$ baseret på ID15 oplande i oplandsanalysen (Trolle og Nielsen, 2026)

Væsentlige udfordringer

- Kvælstof er den primære faktor bag eutrofieringen i Vejle Fjord.
- Lokale data bruges ikke i udpegning af prioriterede områder (A, B og C-oplande opdelingen fra SGAV).
- Data er primært på næringsstoffer, hvorfor effekter af miljøfremmede stoffer ift. opnåelse af god økologisk tilstand ikke er indarbejdet i vandområdeplanerne.

Kystvandrådet for Vejle Fjord anbefaler følgende:

- Det primære fokus skal ligge på kvælstofreduktionen fra diffuse kilder.
- Lokal viden om særlige kvælstofbelastende områder skal tillægges beslutningsrelevans i forhold til prioritering af områder.

1.2 Indsatsbehov for indre fjord

I Vandområdeplanerne er Vejle Fjord delt i to deloplande – *Vejle Fjord, indre*, og *Vejle Fjord, ydre*. På Figur 3 ses at udregningerne af både brutto- og nettoindsatsbehovet for *Vejle Fjord, indre*, er opgjort til nul, hvilket ikke afspejler den reelle miljøtilstand eller den store belastning, som den indre del af fjorden modtager fra oplandet (Miljøstyrelsen, 2023, og Flindt et al., 2025).

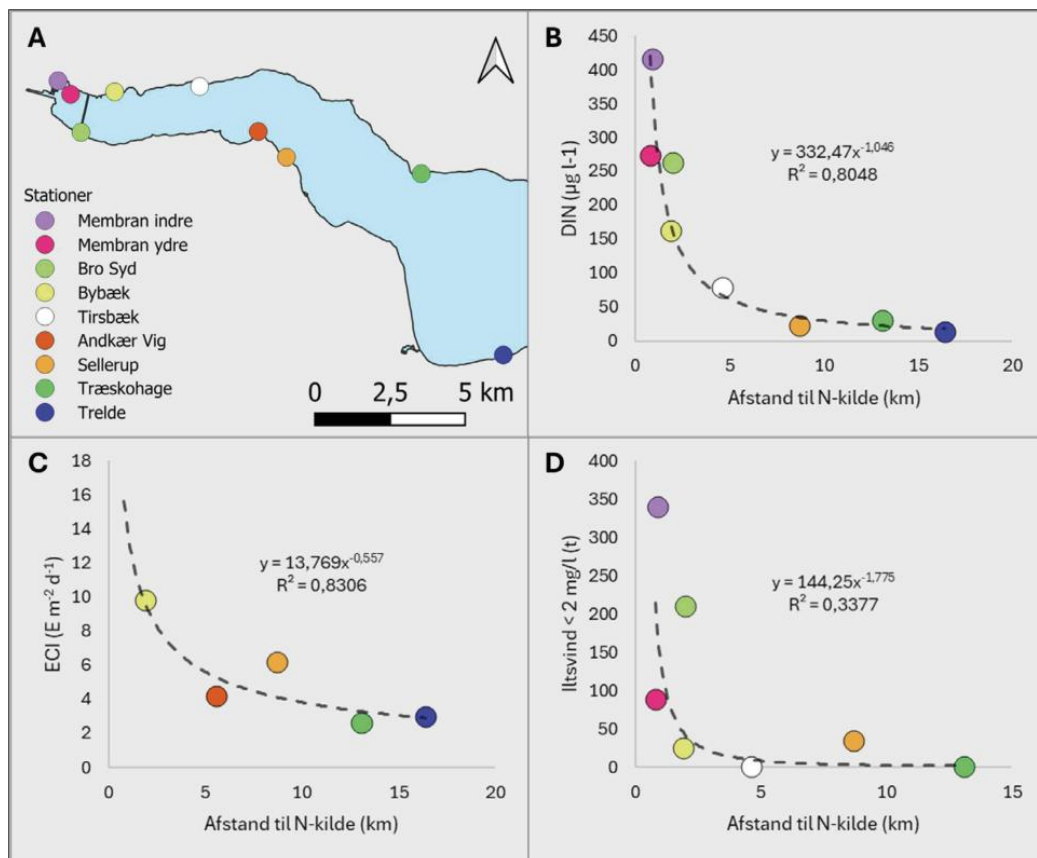
Bilag 1.1: Beregning af fordelt indsatsbehov 2027 for deloplande, med udgangspunkt i målbelastninger for heloplande							Kvælstof Helopland				Kvælstof Delopland	
Hovedfarvands-område		Netværk	Kystvands helopland		Nedstrøms kystvand	Areal, helopland	Status-belastningen	Baseline-belastning	Mål-belastning	Brutto indsatsbehov	Netto-indsatsbehov	Fordelt indsatsbehov
ID	Navn	ID	ID	Navn	ID	km ²	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år	Ton N/år
5	Lillebælt	224	123	Vejle Fjord, indre	122	388,9	541,4	512,2	522,4	0	0	86,2
5	Lillebælt	224	122	Vejle Fjord, ydre	224	726,9	948,1	887,8	747,5	140,4	140,4	103,6

Figur 3 Udsnittet af Vandhandleplanerne, som viser at både brutto- og nettoindsatsbehovet er fjernet fra indre Vejle Fjord (Miljøstyrelsen, 2023).

Inderfjorden reagerer hurtigt på belastninger, selv ved mindre kvælstoftilførsler, og det øger risikoen for hyppig algeopblomstring, som skaber iltsvind og dårlig økologisk tilstand. Inderfjorden har, i modsætningen til yderfjorden, en lav vandudskiftning og begrænset gennemstrømning, hvilket resulterer i en højere næringsstofkoncentration (Flindt et al., 2025).

Af Figur 4 ses at næringsstofgradienten aftager kraftigt ud gennem fjorden på såvel syd- som nordsiden af fjorden. Grafen afspejler at systemet i inderfjorden er

langt mere følsomt end yderfjorden, hvor der sker en hurtigere vandudskiftning med Nordlige Lillebælt.

Figur 4 viser sammenhængene mellem afstanden fra Vejle og koncentrationen af hhv. DIN, ECI og iltsvind. (Flindt et al., 2025).

Sund Vejle Fjord dokumenterer følgende (Flindt et al, 2025):

- Miljøbelastningen er større i indre fjord end ydre fjord, hvilket afspejler en geografisk gradient, hvor næringsstofkoncentrationen reduceres med stigende afstand til Vejle by.
- Fjorden er langt mere følsom over for udledninger af kvælstof i den indre fjord end i den ydre fjord.
- Ålegræssets fremtidige udbredelse i fjorden er betinget af indsatsen i indre fjord.
- Udledning til inderfjorden fastholder fjorden i dårlig økologisk tilstand, idet de marine tiltag påvirkes af den høje koncentration af næringsstoffer, hvilket blandt andet vanskeliggør etablering og udbredelse af ålegræs.

Væsentlige udfordringer

- En høj koncentration af næringsstoffer i indre fjord.
- En begrænset gennemstrømning i fjorden.
- Nettoindsatsbehovet for indre Vejle Fjord i MARS er beregnet til nul.

Kystvandrådet for Vejle Fjord anbefaler følgende:

- Indsatsbehovet for Vejle Fjord skal differentieres geografisk, så indsatsen i oplandet til indre fjord øges.

1.3 Fosforbelastningen i Rands Fjord

Fosfor er ikke den primære udfordring for miljøtilstanden i Vejle Fjord, men derimod for Rands Fjord, som i dag fungerer som en inddæmmet sø.

Fosforbelastningen til søen er betydelig, og har store negative konsekvenser for søens miljø. Rands Fjord har i mange år været stærkt eutrofieret jf. amtsrapporter og NOVANA-monitoreringen (Overby og Pedersen, 1996). I Kystvandrådet for Vejle Fjord arbejdes der sideløbende med øget vandprøvetagning og kortlægning af søens fysiske og biologiske parametre samt hydrologisk modellering med henblik på at iværksætte øvrige tiltag udover reduktion af fosfortilførslen.

Den eksterne fosforbelastning fastholder søen i en ringe økologisk tilstand, hvorfor der er behov for reduktion af tilførslen både inden og samtidig med øvrige tiltag. På Af Figur 5 fremgår det, at vandområdeplanerne for Rands Fjord (ID 141) angiver en beregnet baselinebelastning for 2027 på 4.467 kg P/år og et indsatsbehov på 1.546 kg P/år (Miljøstyrelsen, 2026).

Hovedvandopland	ID	Navn	Søareal ha	Oplandsareal ha	Status- belastning kg P/år	Baseline- belastning 2027 kg P/år	Mål-belastning kg P/år	Brutto- indsatsbehov kg P/år	Netto indsatsbehov kg P/år
1.11	141	Rands Fjord	141	14.031	4.702	4.467	2.921	1.546	1.546

Figur 5. Udsnit fra side 216 i Vandområdeplanerne 2021-2027 efter genbesøget, som viser at Rands Fjords nettoindsatsbehov er på 1.546 kg P/år (Miljøstyrelsen, 2026).

Fosforanalysen dokumenterer følgende (Andersen, 2026):

- Brinkerosion udgør ca. 35 % af det diffuse fosfortab.
- Træplantning langs vandløb stabiliserer brinkerne og reducerer erosion med ca. 27-53 %.
- Træer langs vandløbene i oplandet til Rands Fjord viser et relativt stort reduktionspotentiale på ca. 400 kg P/år. Dog vurderes det mest realistisk at etablere træplantning i de specifikke dele af vandløbssystemerne, hvor brinkerosion er størst.
- Omlægningsplanen kan give en samlet reduktion på ca. 420 kg P/år, under forudsætning, at vandløbsbunden hæves i alle vådområde- og lavbundsprojekter samt at minivådområderne har et gennemsnitligt drænoiland på 58 ha.
- I de nedre dele af Spang Å-systemet vurderes der at være et stort potentiale for fosfor-ådale ud fra en forventet tilbageholdelsesrate på ca. 150 kg P/km vandløb.
- Ekstensivering af landbrugsdriften på omdriftsmarker med en hældning større end 6 % indenfor en buffer på 300 m langs alle vandløb i oplandet til Rands Fjord giver en beregnet reduktion på ca. 100 kg P/år.

Væsentlige udfordringer

- Indsatserne i omlægningsplanen er primært målrettet kvælstof, hvilket efterlader et potentiale for at samtænke fosforreduktion i vådområde- og lavbundsprojekter.
- Fosforindsatsbehovet for Rands Fjord mangler at blive indfriet, så der kan iværksættes restaureringstiltag og/eller genopretning af den naturlige hydrologi.

Kystvandråd for Vejle Fjord anbefaler følgende:

- Fosforådale, hævnning af vandløbsbunden, hvor det er muligt uden at påvirke afdræning af marker, og træplantning langs vandløb med høj brinkerosion i oplandet til Rands Fjord skal prioriteres.
- Omlægningsplanen bør i oplandet til Rands Fjord inddrage fosforhensyn.

1.4 Terræn og overfladevand

Vejle Fjord adskiller sig fra mange andre fjorde i Danmark ved at have et markant kuperet terræn med stejle skrånninger, dybe dale og store højdeforskelle mellem havet og kystområderne. Det betyder, at der ved f.eks. kraftigt nedbør hurtigt skabes overfladeafstrømninger, som skyller næringsstoffer ud fra dyrkningsflader og direkte til dræn, vandløb og fjorden.

Disse overfladeafstrømninger transporterer en stor andel af det diffuse kvælstof, som skaber problemer i fjorden. Transporten af diffust kvælstof er periodisk og koblet op på kraftige regnhændelser, hvilket gør det vanskeligt at kvantificere.

Kystvandrådet har arbejdet med to scenarier om ændret dyrkningspraksis på skrænter mod vandløb i oplandsanalysen, for at kvantificere effekten af forskellige tiltag. Scenarierne blev kørt på alle skrånende arealer over 6 % hældning med en afstand på op til 300 m fra vandløbet. Det skrånende areal blev omlagt enten ekstensivt eller med græssædskifte i omdrift. Scenariet med ekstensivering viste en reduktion på 8 kg N/ha ved omlægning. Sammenholdt med effekterne af de indtegnede projekter i omlægningsplanen, som i gennemsnit viser en reduktion på 36 kg N/ha, er effekten begrænset. Et græssædskifte viste tilsvarende en effekt på 8,6 kg N/ha (Trolle og Nielsen, 2026).

Kystvandrådet vil i det videre arbejde undersøge alternative scenarier for at reducere afstrømningen fra de skrånende arealer langs med vandløb. Ændret dyrkningspraksis har desuden synergieffekt i relation til erosion.

Oplandsanalysen dokumenter følgende (Trolle og Nielsen, 2026):

- Arealer med over 6 % hældning langs med vandløb, som omlægges til enten græs eller ekstensivering, vil bidrage med en reduktion på ca. 8 kg N/ha.
- Forskellen på omlægning af skrånende arealer til ekstensivering og græs, med lav gødskning, er minimal (ca. 0,6 kg N/ha).

Væsentlige udfordringer

- Stor overfladeafstrømning fra et skrånende terræn i nærliggende oplande medfører øget transport af kvælstof til vandløb og fjord.

- Begrænset datagrundlag for overfladeafstrømninger gør det vanskeligt at kvantificere bidraget til kvælstofudledningen, og dermed vurdere effekten på den samlede belastning af fjorden.

Kystvandråd for Vejle Fjord anbefaler følgende:

- I områder med risiko for store overfladeafstrømning, skal de skrånende arealer tænkes ind i vådområderne, for at opnå størst mulig kvælstofeffekt ved en kombination af ekstensivering og dræntiltag.

2. Rammevilkår og implementeringsudfordringer

Rammevilkår og implementeringsudfordringer omfatte de strukturelle og styringsmæssige forhold, som påvirker arbejdet i både Kystvandrådet og Grøn Trepert. Disse udfordringer har betydning for planlægning, prioriteringen og gennemførelsen af projekterne og kan dermed udgøre en barriere for fremdrift og målopfyldelse.

2.1 Kvælstofopgørelsen i MARS

To af scenarierne i Kystvandrådets analyser handler om effekten af omlægningsplanen for hele oplandet til Vejle Fjord. Det ene scenarie har udregnet reduktionen af de forskellige planlagte indsatser i forhold til målopfyldelsen, mens det andet scenarie har regnet på robustheden af omlægningsplanens kvælstofindsats i et fremtidigt klima. Udregningerne er efterfølgende holdt op mod data fra MARS¹.

I *Vandområdeplanerne 2021-2027 efter genbesøget* (Miljøstyrelsen, 2026) er det fordelte indsatsbehov for indre Vejle Fjord på 86,2 ton N/år og for ydre Vejle Fjord på 103,6 ton N/år, dvs. et samlet indsatsbehov for Vejle Fjord på 189,8 ton N/år (Fig. 3).

¹ MARS er et modelværktøj, som bruges i Grøn Trepert til at beregne og fordele indsatsbehovet for kvælstof på kystvandniveau. MARS står for Multifunktionel Arealregistrering

MARS viser, at de planlagte indsatser i omlægningsplanen for oplandet til Vejle Fjord vil nå langt over målfrielsen på den 100 % (Fig. 6).

Navn	Planlagt (t)	Fordelt behov (t)	Opnået
Nordlige Lillebælt	173	107	100 %
Vejle Fjord, indre	224	80,4	100 %
Vejle Fjord, ydre	179	97,8	100 %

Figur 6. Udklip fra MARS udregninger for indsatsbehov for Nordlige Lillebælt. Tallene for det fordelte behov er de gamle tal (Se bilag 6).

Modelberegningerne i oplandsanalysen, der er baseret på kendskab til lokale forhold, viser at omlægningsplanerne i oplandet til Vejle Fjord kun vil opnå en gennemsnitsreduktion på 175 ton N/år (Fig. 7). Oplandsanalysen viser en målfrielse på 92 % og derfor vil omlægningsplanen alene ikke kunne nå i mål med den nødvendige reduktion af kvælstof for at opnå god økologisk tilstand efter vandområdeplanerne.

Oplandsanalysen viser en markant overestimering af MARS i forhold til den detaljerede modellering af kvælstofreduktionen i den lokale SWAT⁺-model.

Oplandsanalysen dokumenterer følgende (Trolle og Nielsen, 2026):

- Omlægningsplanens effekt for Vejle Fjord opland ligger gennemsnitlig på 175 ton N/år, hvilket er en målfrielse på 92 %.
- Omlægningsplanen reducerer kvælstoftilførslen med 17 % og vil kræve en omlægning af 7 % af landbrugsjorden for at kunne realisere.

Dette peger på, at der er et behov for at styrke den nationale model i MARS, som kan støttes af lokale data fra blandt andet de mange kystvandråd.

Scenarie	N-effekt (ton N/år)	N-effekt (procent)	Areal omlagt (ha)	Procent af oplandsareal omlagt (%)	Procent af landbrug omlagt (%)
Omlægningsplaner	175 (123-229) ¹ 181 (126-237) ²	17 % (16-19) ¹ 18 % (17-20) ²	4478	6	7
Omlægningsplaner under fremtidigt klima	167 (108-217) ¹ 176 (114-228) ²	17 % (15-19) ¹ 18 % (15-20) ²	4478	6	7

Figur 7. Udsnit fra oplandsanalysen som viser effekten af omlægningsplanens indsatser, målt i reduceret kvælstof pr. år, samt andel af landbrugsjord som er omlagt hertil. (Se s. 30, Trolle og Nielsen, 2026).

Væsentlige udfordringer

- MARS overestimerer effekterne af indsatserne i omlægningsplanen.

Kystvandrådet for Vejle Fjord anbefaler:

- Modellerne bag MARS skal suppleres af lokal data.

2.2 Økonomi

Den Grønne Trepert og arbejdet med omlægningsplanen er i høj grad afhængig af et tilstrækkeligt økonomiske råderum. Det gælder både i forhold til jordopkøb og -bytning, jordpriser, tilskudsordninger og puljer til forsøgsprojekt.

Kystvandrådet har erfaret, at der er barrierer for opkøb af jord, som enten kan bruges til projekter eller indgå i jordfordeling. Samtidig er jordpriserne i visse tilfælde steget ud over det sædvanlige, som yderligere kan udfordre mulighederne for at gennemføre projekter.

De fleste projekter er afhængige af statslige tilskudsordninger for at kunne realiseres. Kystvandrådet erfarer, at disse ordninger i høj grad er siloopdelte i forhold til formål. Det betyder, at synergier i helhedsorienterede projekter på tværs af lavbund, skov og natur ikke kan realiseres uden at søge midler fra flere

forskellige offentlige ordninger og private fonde. Dette medfører øget kompleksitet og reducerer hastigheden i projektgennemførelsen.

Skovrejsningsprojekter opleves som en udfordring. For privat skovrejsning kan ordningerne på 75–100 % være relevante, men for store sammenhængende projekter på over 100 hektar er ordningerne ikke tilstrækkelig. Selvom Naturstyrelsen får en central rolle i disse projekter, er der stadig et krav om en betydelig egenfinansiering, som kan blive en afgørende barriere i større projekter. Naturstyrelsen ikke heller ikke mulighed for at overtage skovprojekter fra andre aktører som f.eks. Klimaskovfonden. Derved kan den gearing, som Naturstyrelsen kunne opnå ved at spare deres midler, ikke realiseres. Modsat kan helhedstilgangen ikke opnås fuldt ud ved Klimaskovfonden. Der peges desuden på manglen af tilskudsordninger, hvis eksisterende skovområder skal omlægges til vådområde pga. lavbund.

På møderne i Kystvandrådet har teknikerne blandt andet givet udtryk for, at der under skovrejsningsprojekter er udfordringer med egenbetaling og skæve modeller, som spænder ben for projekterne, og at der ikke findes tilskudsordninger til skovområder, der omlægges til vådområder.

På rådgiversiden oplever kommunerne samtidig en stigning på rådgiverydelser, fordi efterspørgslen overstiger udbuddet.

Samlet set medfører disse økonomiske og strukturelle barriere et tab af momentum hos lodsejere, der er klar til at indgå i Grøn Trepert, men ikke kan komme i gang på grund af manglende finansiering, utilstrækkelige ordninger eller begrænsede ressourcer.

Væsentlige udfordringer

- At der på nuværende tidspunkt mangler en ny tilskudsordning.
- At jordpriserne er stigende.
- At jordfordelingskontoret har begrænsede midler til strategiske opkøb, som sænker hastigheden på opkøb, når vigtige ejendomme kommer til salg.
- At rådgivningsfirmaerne er fyldt op, så der bliver flaskehals på udførsel af forundersøgelserne.

2.3 Sammenhæng i processer og tidsperspektiv

Kystvandrådet har erfaret, at arbejdet med Grøn Trepert bliver udfordret af en række processuelle barrierer og et enormt tidspres og deadlines, der er svære at indfri. Disse udfordringer ligger både hos kommuner og staten, men også i høj grad hos lodsejere og rådgivere.

I arbejdet med at få gang i en realisering af projekter i Grøn Trepert har lange sagsbehandlingstider bremset projekterne markant, og skabt lange ventetider i alle faser af projekterne.

Der har været ressourcemangel i form af både hænder og viden i kommunerne og rådgiverne, pga. stor efterspørgsel.

Tilsammen har disse udfordringer skabt flaskehalse, som vil præge det fremadrettede arbejde med Grøn Trepert.

Tidsperspektivet har også været en udfordring i arbejdet i Kystvandrådet. Både med ansøgningsrunder til forsøgsprojekter, der havde deadlines omkring samme tid som Kystvandrådet blev etableret, eller ligger så tæt på afslutningen, at projekter ikke kan nå at gennemføres inden september 2027. Derudover kommer denne afrapportering, som har deadline på et tidspunkt, hvor alle erfaringer og resultater endnu ikke er færdige. Rapporten summerer dermed kun op på en del af den erfaring, som Kystvandrådet opnår gennem rapporter og forsøgsprojekter.

Væsentlige udfordringer

- Begrænsede tidsrum hvori der kan søges om bevilling til forundersøgelser.
- Lang sagsbehandlingstid for godkendelse af projektbevilling.
- Manglende ressourcer til strategisk opkøb af jord til jordfordeling.
- Ikke optimale deadlines og forsøgsrunder i Kystvandrådets arbejde.

2.4 Lovgivning

Regulering i form af love, bekendtgørelser og vejledninger skaber rammerne for arbejdet med at opnå bedre tilstand for kystvandene.

Usikkerhed om den kommende kvælstofregulering, der skal regulere dyrkningen af landbrugsarealerne fra 1. januar 2027, medfører, at lodsejerne ikke har mulighed

for at vurdere fordele og ulemper ved at ekstensivere driften af arealerne eller at lade dem indgå i et vådområdeprojekt.

Desuden udestår stadig fuld national kortlægning af sårbare grundvandsdannende områder samt biodiversitetslov. Manglende indsigt i den kommende regulering indenfor disse områder kan medføre, at der ikke opnås tilstrækkelig synergi ved inddragelse af arealer til opfyldelse af kvælstofmålsætning.

Væsentlige udfordringer

- Manglende afklaring af indsatser omkring grundvandsbeskyttelse giver usikkerhed hos både lodsejere og kommuner, f.eks. ved anvisning af erstatningsjord, som måske efterfølgende bliver ramt af krav ift. drikkevand.
- Manglende vedtagelse af bekendtgørelse for ny Vådområde- og Lavbundsprojekt-ordning betyder forsinkelse på igangsættelse af nye forundersøgelser og realiseringer.

Referencer

- Andersen, H. E. (2026). *Muligheder for reduktion af den diffuse fosfortilførsel til Vejle Fjord*. Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 33 sider – Teknisk rapport for Kystvandrådet for Vejle Fjord
- Canal-Vergés P., Lücking S., Barnewitz A., Kragh T. (2024). *Præliminær Hotspotanalyse for Vejle Å*. Videnskabelig rapport fra Biologisk Institut, Syddansk Universitet.
- Flindt, M., Banke, T., Hansen, F., Balleby, K., Christensen, M., Canal-Vergés, P., Dalby, b., Nielsen, B., Lees, M., og Steinfurth, R. (2025): *Videnskabeligt setup i Sund Vejle Fjord*. Vand & Jord, nr. 4 2025, s. 140-143.
- Flindt, M. (2026): *N- og P-begrænsninger ift. Miljøgradienter og Grænseværdier Relateret til Naturgenopretning af Ålegræs*. Præsentation for Kystvandrådet for Vejle Fjord den 13.01.26. Sund Vejle Fjord, SDU. Ikke publiceret.
- Lees, M.K., Kuusemäe, K., Erichsen, A.C., Flindt, M., Canal-Vergés, P., (2025). *Et GIS-værktøj til målrettet naturgenopretning*. Vand & Jord, nr. 4 2025, s. 163-170
- Miljøstyrelsen (2026): *Vandområdeplanerne 2021-2027 efter genbesøget – (justeret april 2026)*. Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV) <https://sgavmst.dk/media/etsko0yf/vandomraadeplanerne-2021-2027-efter-genbesoeget-justeret.pdf>
- Overby, K., Pedersen, L.E. (1996). *Søtilsyn i Vejle Amt – Rands Fjord, Tilstand og udvikling*. Vejle Amt – Teknik og Miljø.
- Timmermann, K., Christensen, J., Sveegaard, S., Hansen, F., Teilmann, J., Lar-sen, M.M., Jepsen, N. & Hansen, J.W. (2022): *Miljøtilstand og presfaktorer i Lillebælt*. DTU Aqua-rapport nr. 404-2022. Institut for Akvatiske Ressourcer, Danmarks Tekniske Universitet. 52 sider
- Trolle, D. og Nielsen, A. (redaktører) (2025). *Oplandsanalyse for Vejle Fjord*. Kystvandråd notat, 23. oktober, 35 sider.
- Trolle, D. og Nielsen, A. (redaktører) (2026). *SWAT+ model protokol og virkemiddelscenarier for Vejle Fjord oplandet*. WateriTech, Kystvandråd notat, 30. april, 35 sider.

Bilagsgliste

Bilag 1: Oplandsanalyse (udkast), Vejle Fjord, WateriTech

Bilag 2: Muligheder for reduktion af den diffuse fosfortilførsel til Vejle Fjord (udkast), AU

Bilag 3: Præliminær Hotspotanalyse for Vejle Å, SDU

Bilag 4: Vand og Jord. Tema – Sund Vejle Fjord

Bilag 5: Miljøtilstand og presfaktorer i Lillebælt. DTU Aqua-rapport nr. 404-2022

Bilag 6: Skærmudsnit fra MARS